مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسائل و سیاستهای اقتصادی
ویژه‌نامه هدفمندسازی یارانه‌ها
شماره ۱۰۱، اسفند ۱۳۸۸ صفحات، ۱۳۹-۱۳۱

مدیریت و کنترل صندوق‌های بودجه‌ای* (بخش اول)

ترجمه: سیامک یادگاری و شکوه السادات سیدعلی‌اکبر

۱. مقدمه

موضوع تاسیس صندوق توسعه نفتی در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه و پیشنهاد دولت مبنی بر تمرکز منابع حاصل از هدفمندکردن یارانه‌ها در قالب یک صندوق فرابودجه‌ای، ضرورت بررسی و مطالعه بیشتر در زمینه ماهیت صندوق‌های مذکور را می‌طلبد. از این جهت، این ترجمه با هدف اطلاع‌رسانی بیشتر در این زمینه ارائه می‌شود.

این گزارش، مباحث مربوط به تاسیس و مدیریت مالی صندوق‌های فرا بودجه‌ای را بررسی می‌کند. نهادهای دولتی که به طور متوسط ۴۰ تا ۴۵ درصد هزینه‌های دولت مرکزی را تشکیل می‌دهند $\frac{۲}{۳}$ این نهادها، صندوق‌های تامین اجتماعی‌اند) و در همه کشورها با سطوح مختلف توسعه، وجود دارند.

چنانچه این صندوق‌ها در طراحی و مدیریت، نامناسب باشند، کارایی و اثربخشی نظارت‌های مالی را تضعیف می‌کنند. با وجود این، صندوق‌های فرابودجه‌ای به دلیل برخورداری از نظام تصمیم‌گیری مستقل و به‌ویژه در کشورهایی با سیستم مدیریتی و نظارتی کارا، منافع بالقوه دارند. این صندوق‌ها، اغلب به دلیل ناموفق بودن نظام بودجه‌ای و عوامل اقتصادی و سیاسی ایجاد می‌شوند. این گزارش، پیشنهاد می‌دهد تا اطلاعات مربوط به صندوق‌های فرابودجه‌ای در قالب یک سیستم واحد گزارش‌دهی مالی، ارائه گردد و چارچوبی تحلیلی برای ارزیابی، اثر بخشی و کارایی صندوق‌های فرا بودجه‌ای برای استفاده دولت‌ها پیشنهاد می‌کند.

Richard Allen & Dimitar Radev,"Managing and Controlling Extrabudgetary Funds", IMF Working Paper, WP/06/286,PP.1-13, (2006).

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

هدف از ارائه این گزارش، ارائه چارچوب جامعی برای تجریه و تحلیل ایجاد صندوق‌های فرا بودجه‌ای که بخش مهمی از مخارج عمومی را تشکیل می‌دهد، است. علاوه بر این، در بخش دوم گزارش، تجربه چند کشور و یافته‌های صندوق بین‌المللی پول در زمینه صندوق‌های فرابودجه‌ای به ویژه صندوق‌های نفتی و صندوق‌های حفظ و نگهداری از بزرگراه‌ها، ارائه می‌شود. بررسی صندوق‌های فرابودجه‌ای از چند جهت اهمیت دارد:

- این صندوق‌ها هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه بیش از ۴۰ درصد هزینه‌های دولتی را شامل می‌شوند.

- در برخی شرایط، این صندوق‌ها می‌توانند به عنوان یک سیاست مالی مهم و مدیریت مالیه عمومی در راستای الزامات نظارتی، بکار روند.

- از نظر برخی مفسران، صندوق‌های فرا بودجه‌ای قالب تحریف شده‌ای از فعالیتهای بخش عمومی اند که اغلب دارای آثار تخریبی به ویژه در حوزه ثبات و کنترل مالیه کلان هستند.

بیشتر بررسی‌های صندوق بین المللی پول و سازمان‌های دیگر، مرتبط با صندوق‌های فرابودجه‌ای و در زمینه تاثیر صندوق‌های فرابودجه‌ای بر ثبات مالیه کلان و نحوه مواجه با پیامدهای آن است.

با وجود این، مفهوم صندوق فرا بودجه‌ای و الزامات سیاستی حاکم بر آن، اغلب پیچیده‌تر از آن است که به نظر می‌آید.صندوق‌های فرابودجه‌ای از جهت نحوه تامین مالی آنها به اشکال مختلف، طبقه‌بندی می‌شوند. برخی از این صندوق‌ها از طریق مالیاتهای تعیین شده[1] (مالیاتهایی که برای مصارف مشخص اخذ می‌گردد، مانند مالیات بر صنایع آلاینده و مالیات برای ساخت بزرگراه‌ها) به صورت کلی و یا جزئی تامین مالی می‌شوند و برخی دیگر از محل منابع غیرمالیاتی تامین مالی می‌شوند. صندوق‌های فرا بودجه‌ای، به ویژه در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی با عنوان سازمانهای عمومی و با تنظیمات مدیریتی و نظارتی توسعه یافته، وجود دارند و عمدتا توسط وزارت دارایی اداره می‌شوند. برخی دیگر این نوع صندوق‌ها، فاقد عمومیت اند و با مقررات جزئی اداره می‌شوند.

در این گزارش، تلاش می‌شود تا چند موضوع بسیار مرتبط در زمینه صندوق‌های فرابودجه‌ای، تجزیه و تحلیل شوند. بررسی جامع از صندوق‌های فرابودجه‌ای، مستلزم فهم و تحلیل کاملی از عوامل اقتصادی، نظارتی و اقتصادی- سیاسی است که در ایجاد صندوق‌های فرابودجه‌ای

1. Earmarked Tax

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

دخیل‌اند. در واقع، این موضوع که ایجاد صندوقهای فرابودجه‌ای بیشتر به دلیل شکست بازار یا بودجه باشد تا مسائل صرفا اقتصادی، اهمیت دارد.

به‌رغم این مقدمه کلی، گزارش مذکور یک چارچوب تحلیلی برای بررسی و ارزیابی صندوق‌های فرا بودجه‌ای ارائه می‌دهد تا علاوه بر آن به بررسی پرسش‌های زیر بپردازد:

- آیا در حال حاضر، نیازی به تغییر و تحول در خط‌مشی صندوق‌های فرابودجه‌ای موجود، وجود دارد؟

- چگونه باید موضوعات مرتبط با دلایل ایجابی صندوق‌های فرابودجه‌ای مانند عوامل اقتصادی، اقتصاد سیاسی، نظارت و مدیریت عمومی در تدوین یک چارچوب تحلیلی مورد توجه قرار گیرد؟

- کشورها برای ارزیابی صندوق‌های فرابودجه‌ای، می‌بایست از چه معیارهایی استفاده نمایند؟ آیا می بایست فعالیت آنها تداوم یابد و یا به بخش خصوصی واگذار شوند و یا حتی منحل شوند؟

- الزامات عملی برای اتخاذ سیاست‌های مالی کلان و مدیریت عمومی در کشورهای در حال توسعه، یا در حال گذار چیست؟

در پاسخ به پرسش‌های یاد شده، این گزارش ابتدا نگاه اجمالی به تعریف، داده‌ها، دسته‌بندی‌ها و انواع صندوق‌های فرابودجه‌ای خواهد داشت و سپس دلایل ایجاد این صندوق‌ها را بررسی می‌کند و به مشکلات موجود در این زمینه و ارائه معیارهای ارزیابی و اصلاح این مشکلات می‌پردازد.

۲. تعاریف، داده‌ها، طبقه‌بندی و شناسایی صندوق‌های فرابودجه‌ای

اگرچه اصطلاح صندوق‌های فرابودجه‌ای بدیهی به نظر می‌رسد، اما در واقع، این صندوق‌ها بسیار متنوع و اغلب مجموعه پیچیده‌ای از موضوعات مختلف را شامل می‌شوند. ارائه یک تعریف قابل فهم و شناسایی آن در شفاف‌سازی مفهوم صندوق‌های فرا بودجه‌ای مفید است، و تمایز آن را از صندوق‌های دیگر امکان پذیر می‌سازد.

الف- تعریف صندوق‌های فرابودجه‌ای

اصطلاح "فرابودجه‌ای" شامل یک مفهوم کلی است و می‌تواند به چند روش استفاده شود که هر کدام جنبه متفاوتی از موضوع را مورد تاکید قرار می‌دهند. گسترده ترین مفهوم فعالیت‌های

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

فرابودجه‌ای مشتمل بر کل درآمدها، هزینه‌ها و فرایندهای تامین مالی است که از بودجه مجزا شده باشند. حسابهای فرابودجه‌ای، نوعی حسابهای بانکی هستند که درآمدها و هزینه‌های فرابودجه‌ای به آن حسابها واریز و یا از آن برداشت می‌شود. نهادها و یا واحدهای فرا بودجه‌ای، مؤسسه‌هایی هستند که در فعالیت‌های فرابودجه‌ای، مشغول می‌شوند و یا می‌توانند از حسابهای فرابودجه‌ای استفاده کنند و یا برای خودشان ساختار سازمانی داشته باشند و اغلب وضعیت حقوقی آنها از وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی مستقل است. طبق این گزارش، صندوق‌های فرابودجه‌ای به فعالیت‌های انجام شده در حوزه عمومی دولت می‌پردازند و اغلب مراتب بانکی و سازمانی مجزا دارند و در فرایند قانون بودجه سالانه دولت مرکزی و دولتهای محلی وارد نمی‌شوند.

ب- اطلاعات مربوط به صندوق‌های فرابودجه‌ای

جدول شماره یک، به طور مختصر اطلاعات مربوط به صندوق‌های فرابودجه‌ای را که از نسخه ۲۰۰۵ سالنامه آمارهای مالی دولت، استخراج شده است را ارائه می‌دهد.

جدول ۱. صندوق‌های فرابودجه‌ای و هزینه‌های دولت مرکزی (۲۰۰۴-۲۰۰۲)

گروه کشورها	هزینه‌های صندوق فرابودجه‌ای		هزینه‌های صندوق تامین اجتماعی	
	درصد از کل هزینه‌ها	درصد از (GDP)	درصد از کل هزینه‌ها	درصد از GDP
توسعه یافته	۱۴/۳	۴/۴	۳۵/۶	۱۲/۵
در حال توسعه /درحال گذار	۱۳/۲	۲/۸	۲۶/۲	۵/۴
همه کشورها	۱۳/۴	۳/۱	۳۰/۲	۸/۴

مأخذ: صندوق‌های فرابودجه‌ای، صندوق تامین اجتماعی و اطلاعات مربوط به هزینه از سالنامه آمارهای مالی دولت GFS (۲۰۰۵)و چشم‌انداز اقتصادی جهان صندوق بین المللی (آوریل ۲۰۰۶).

نتایج به دست آمده از استخراج اطلاعات جدول شماره یک، به این شرح است:

- صندوق‌های فرابودجه‌ای بخش مهمی از هزینه‌های دولت مرکزی اند. که با لحاظ صندوق‌های تامین اجتماعی حدود ۴۴ درصد از کل هزینه‌ها را شامل می‌شوند.

-صندوق‌های تامین اجتماعی عمده‌ترین شکل فعالیتهای فرابودجه‌ای را تشکیل می‌دهند، به طوری‌که شامل بیش از ۳۰ درصد کل هزینه‌ها می‌شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

-به رغم اینکه سطح فعالیت‌های فرابودجه‌ای به استثنای صندوق‌های تامین اجتماعی، به‌طور گسترده‌ای هم در کشورهای توسعه یافته و هم در کشورهای در حال توسعه و یا در حال گذار قابل‌توجه است، صندوق‌های تامین اجتماعی نسبت بیشتری از هزینه‌های دولت مرکزی را در کشورهای توسعه یافته، تشکیل می‌دهند.

-بیشتر تحلیل‌های تفصیلی در بسیاری از کشورهای توسعه یافته نشان می‌دهند که صندوق‌های فرابودجه‌ای یک چارچوب سازمانی با ثبات دارند. در حالی‌که در کشورهای در حال توسعه، صندوق‌های فرابودجه‌ای اغلب از شفافیت و ساختار قانونی مشخص برخوردار نیستند و یک گستره وسیعی از ترتیبات سازمانی را شامل می‌شوند.

-به طور معمول، صندوق‌های فرابودجه‌ای در کشورهای توسعه یافته با فرایند بودجه به خوبی ادغام (ترکیب) شده‌اند.

ج- طبقه‌بندی و شناسایی سایر صندوق‌های فرابودجه‌ای

طبقه‌بندی مناسب صندوق‌های فرابودجه‌ای به این دلیل‌که موجب اطمینان از اطلاعات جامع مالی و تعریف صحیح اهداف مالی می‌شوند، اهمیت دارند. نظام آمارهای مالی دولت، اولین منبع در تبیین چنین طبقه‌بندی محسوب می‌گردد. دستورالعمل نظام آمارهای مالی دولت در سال ۲۰۰۱ بر ویژگیهای اقتصادی بنگاه، بیش از تشکیلات قانونی تاکید دارد. مفهوم پایه‌ای که از یک واحد نهادی که از آن به "واحد اقتصادی" تعبیر می‌شود، این است که واحد مذکور، صلاحیت کسب حقوق مالکیت، تملک دارایی‌ها، ایجاد تعهدات و مداخله در فعالیتهای اقتصادی و انجام معامله با سایر نهادها را دارد. علاوه بر این، واحد نهادی توسط مجموعه کاملی از حسابها، شامل ترازنامه دارایی‌ها، بدهی‌ها و خالص ثروت قابل شناسایی است.

دستورالعمل نظام آمارهای مالی دولت در سال ۲۰۰۱، ایجاد سیستم طبقه بندی شده را درون صندوق‌های فرابودجه‌ای مجاز اعلام کرد.

با وجود این، ممکن است دستگاههای دولتی با هویت قانونی مستقل نیز وجود داشته باشند که مقدار و ترکیب هزینه‌های آنها در اختیارشان است و منبع مستقیم درآمدی مانند مالیاتها را نیز در دست دارند. این دستگاهها اغلب برای انجام وظایف خاصی مانند جاده سازی یا تولید غیربازاری خدمات بهداشتی و آموزشی تاسیس می‌شوند. چنانچه این دستگاهها مجموعه کاملی از حسابها را داشته باشند و مالک کالاها و دارایی‌هایی به حساب خود باشند و به انجام فعالیت‌های غیربازاریی

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

اقدام نمایند که طبق قانون مجاز به انجام آن هستند و قادر به انعقاد قرارداد و ایجاد تعهد باشند، می‌توانند به عنوان واحد دولتی مستقل در نظر گرفته شوند.

دستورالعمل نظام آمارهای مالی دولت در سال ۲۰۰۱، بیشتر معطوف به تدوین اطلاعاتی است که استفاده از آنها در تعریف و طبقه‌بندی صندوق‌های فرابودجه‌ای موثر است. یعنی موسسه‌های غیرانتفاعی غیربازاری که عمدتا از طرف دولت تامین مالی و کنترل می‌شوند و از نظر قانونی واحدهای مستقل غیردولتی هستند، اما فرض می‌شود که سیاست‌های دولت را به اجرا در می‌آورند. به این دلیل که موسسه‌های غیرانتفاعی، سازمان‌هایی مستقل، هدفمند و دور از فشارهای سیاسی اند، دولت ها برای انجام برخی سیاست‌های خاص استفاده از انها را به استفاده از سازمان های دولتی ترجیح می‌دهند. برای مثال، تحقیق، توسعه و برقراری استاندارد در زمینه‌هایی مانند بهداشت، امنیت، محیط زیست و آموزش و پرورش، مواردی هستند که موسسه‌های غیرانتفاعی می‌توانند موثرتر از سازمان های دولتی عمل کنند.

در دستور العمل نظام آمارهای مالی دولت، صندوق تامین اجتماعی نوعی واحد دولتی است که در یک یا چند طرح تامین اجتماعی فعالیت دارد. این صندوق، می‌بایست از شرایط عمومی واحد نهادی برخوردار باشد. به عبارتی، سازماندهی فعالیت صندوق تامین اجتماعی باید مجزا از فعالیت واحدهای دولتی دیگر باشد، ولی می‌بایست بتواند دارایی‌ها و بدهی‌هایش را به طور مستقل، نگهداری کند و با دارایی خود در داد و ستدهای مالی مشارکت نماید.

در حالی‌که به نظر می‌رسد دستورالعمل نظام آمارهای مالی دولت در سال ۲۰۰۱ در تبیین وضعیت اقتصادی صندوق‌های فرابودجه‌ای و ارتباط آنها با دولت یا بخشهای عمومی دیگر، نقش مهمی دارد، شناخت انواع صندوق‌های فرابودجه‌ای در تحلیل‌های مالی می‌تواند مفید باشد. در ادامه، صندوق‌های فرابودجه‌ای را می‌توان مطابق با اهداف، منابع تامین مالی آنها و ساختار سازمانی آنها، طبقه‌بندی نمود.

طبقه بندی صندوق‌های فرابودجه‌ای بر مبنای اهداف آنها

- صندوق‌های ویژه: صندوق‌هایی هستند که براساس اهداف خاص، تاسیس می‌شوند و تامین مالی آنهااز طریق *مالیات‌های خاص* یا سایر درآمدهای ویژه که به طور معمول باید به تصویب قانونی برسند، انجام می‌گیرد. مانند صندوق‌های تامین اجتماعی، صندوق بهداشت و درمان و صندوق‌های ایجاد بزرگراه‌ها.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

صندوق‌های توسعه: صندوق‌هایی هستند که برای حمایت از برنامه‌های توسعه‌ای، تاسیس می‌شوند و معمولا از طریق کمک‌های اهدایی و گاهی منابع داخلی، تامین مالی می‌شوند. مانند صندوق‌های اجتماعی، صندوق‌های محیط‌زیست و صندوق‌های بخشی.

صندوق‌های ذخیره اضطراری: صندوق‌هایی هستند که در مواقع اضطراری و هنگام حوادث غیرمنتظره، تاسیس می‌شوند.

صندوق‌های تثبیت: صندوق‌هایی هستند که برای کاهش اثر نوسان درآمدی دولت و اقتصاد، تاسیس می‌شوند مانند صندوق‌های تثبیت نفت.

صندوق‌های پس انداز: صندوق‌هایی هستند که برای ذخیره سازی ثروت برای نسل‌های آینده، تاسیس می‌شوند مانند صندوق پس انداز نفت.

صندوق تامین مالی: صندوق‌هایی هستند که برای تامین تراز (کسری) بودجه کل و هزینه‌های غیرمعمول تاسیس می‌شوند و اغلب از درآمد نفت و سایر منابع تجدید ناپذیر، تامین مالی می‌شوند. مانند صندوق‌های تامین مالی نفتی.

صندوق‌های مکمل: صندوق‌هایی هستند که به جریان ورود کمک‌های اهدایی مربوط می‌شوند و طبق جریان‌های خاص، مدیریت می‌شوند.

صندوق تجاری: صندوق‌هایی هستند که برای تدوین مکانیزم تامین مالی فعالیت‌های تجاری دولت و بر مبنای اصول خودگردانی، تاسیس می‌شوند.

صندوق بازپرداختی: صندوق‌هایی هستند که توسط دولت یا بدنه دولتی ایجاد می‌شوند و معمولاً از طریق مالیات‌ها، تعرفه‌ها یا عوارض برای بازپرداخت دیون (بدهی‌ها) تأسیس می‌شوند.

حسابهای فرا بودجه‌ای متفرقه که مشتمل بر صندوق‌های محرمانه‌ای هستند که توسط وزارتخانه‌ها و نمایندگی‌های دولتی، تأسیس می‌شوند.

طبقه‌بندی صندوق‌های فرابودجه‌ای بر مبنای منابع تامین مالی آنها

- درآمدهای معین[1]: که شامل درآمدهای عمومی (که به عنوان درصدی از کل درآمدها تعریف می‌گردد) و درآمدهای اختصاصی (که با مالیات‌های خاص یا کمکهای تامین اجتماعی مشخص می‌شود) است.
- انتقالات از بودجه

1. Earmarked Revenues

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

- فروش دارایی‌های مالی و غیر مالی، شامل دریافت‌های خصوصی سازی.
- فروش کالاها و خدمات.
- استقراض

طبقه‌بندی صندوق‌های فرابودجه‌ای بر اساس نحوه اداره و تشکیلات

۱. صندوق‌هایی که به صورت متمرکز و توسط وزارت دارایی یا خزانه‌داری، اداره می‌شوند. انگیزه تاسیس چنین صندوق‌هایی در بیشتر مواقع اجتناب از محدودیت‌های فرایندهای بودجه‌ای است. برای مثال می‌توان به صندوق‌های در گردش که به طور متمرکز اداره می‌شوند، اشاره کرد.

۲. صندوق‌هایی که توسط وزارتخانه‌ها یا سایر سازمانها، اداره می‌شوند. علاوه بر عامل مذکور (اجتناب از محدودیت‌های فرا بودجه‌ای) اجتناب از کنترل هزینه‌ها، عامل دیگری برای ایجاد صندوقهای فرابودجه‌ای محسوب می‌گردد.

۳. صندوق‌هایی که به طور مستقل اداره می‌شوند.

۳. دلایل تأسیس صندوق‌های فرا بودجه‌ای

صندوق‌های فرا بودجه‌ای را می‌توان از دیدگاههای مختلف بررسی کرد. در این مقاله، وجود عملیات یا نهادهای فرابودجه‌ای و یا ایجاد آنها به دلیل وجود ترکیبی از دوگروه اصلی از عوامل، یعنی شکست بازار یا سیستم بودجه و عوامل اقتصاد سیاسی است که به ترتیب در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف- عوامل شکست سیستم بودجه‌ای

ناهماهنگی افق زمانی: نوعی از صندوق‌های فرابودجه‌ای (مانند صندوق‌های تامین اجتماعی، صندوق تثبیت و صندوق‌های ذخیره نفتی) تاسیس شده‌اند تا درآمدی برای بازنشستگان یا نسل‌های آتی، تدارک بینند و یا در برابر تغییر شرایط اقتصادی، مانند کاهش منابع طبیعی در بلندمدت، یک حاشیه امنیتی ایجاد کنند. به هر حال، افق زمانی در چنین صندوق‌هایی طولانی‌تر از افق زمانی در بودجه سنتی است و این زمان، ممکن است یکسال یا حداکثر سه تا پنج سال باشد.

تداخل گروههای ذینفع با فرایند بودجه: ممانعت از تخصیص نامناسب منابع که ممکن است تخصیص‌های بودجه‌ای را از طریق ارائه اطلاعات تحریف شده و برگرفته از تمایلات بخشی، منحرف نماید.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

عدم تشخیص نیازهای اقوام محلی در تخصیص بودجه: نظام‌های بودجه ای در برخی کشورها به صورت متمرکز از طریق وزارتخانه های دارایی و خزانه داری اداره می‌شود که دارای مکانیزم‌های ضعیفی در انتقال اطلاعات در زمینه شرایط و اولویتهای بودجه‌ای از حاشیه به مرکز عمل می‌کنند و کمتر پاسخگوی نیازهای اقوام محلی هستند. در چنین محیطی، انگیزه ایجاد صندوق‌های فرا بودجه‌ای در مقامات محلی، شکل می‌گیرد.

فقدان ترتیبات نهادی برای پاسخگویی و شفافیت در موارد خاص: غالبا مکانیزم نظارت‌های مستقل بودجه در کشورهای در حال توسعه، ضعیف است. در بسیاری از این کشورها، هیئت بازرسی مستقل وجود ندارد و یا نقش و مسئولیت آنها از نظر قانونی و اجرایی بسیار محدود است.

ب- عوامل اقتصاد سیاسی

یکی از دلایل ایجاد صندوق‌های فرا بودجه‌ای، زمینه‌های اقتصاد سیاسی است. در واقع، این موضوع یک عامل غالب است که به نمونه‌هایی از آن در ادامه می‌پردازیم.

- مقابله با کاهش بودجه و برنامه‌هایی که از دیدگاه سیاسی، حساس هستند. بررسی‌های موجود در زمینه فرایند اصلاح تامین اجتماعی در ایالات متحد آمریکا، نمونه خوبی از این موضوع است.

- رفع ظاهری کسری بودجه از طریق تامین اعتبار بخشی از هزینه‌های دولت از منابع صندوق‌های فرابودجه‌ای.

- تجهیز منابع در زمینه فعالیت‌های اقتصادی مهمی که در بودجه سالانه برای آنها بودجه کمتری در نظر گرفته شده است.

- اجتناب از کاربرد اصول عمومی پذیرفته شده در زمینه شفافیت ارزیابی صندوق‌های فرابودجه‌ای.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]